

Türbenin kuzey cephesindeki penceresi, mihrap biçiminde düzenlenmiştir. Mukarnaslı kavsaranın altında bulunan iki satır halindeki kitabede; "dünyanın bir durak yeri ve herşeyin fani olduğu" ifade edilmektedir.

Pencerenin kenarlarında, karşılıklı korint üslubunu andıran başlığı ile bir çift sütunce yer alır.

Sırlı tuğladan yapılan 21 m. yüksekliğindeki minarenin gövdesi, firuze renkli çinilerle bezenmiştir.

Taştan çokgen bir kaide üzerinde, silindirik olarak yükselen minarenin gövdesinde, iki sıra halinde çini süsleme vardır. Birinci sırada firuze rengi çiniden basit bir örgü uzanmaktadır. İkinci sırada ise zikzaklı bir süsleme bulunmaktadır.

Minarenin üzerindeki kitabede, yaptırın için bir dua vardır. Burada "yapının kurucusuna Rabbin inayeti istenmekte ve sesi daha göğe erişmeden bu dileğin iyi kabul göreceğine inanıldığı" bildirilmektedir.

Minarenin, gözlem kulesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

XIX. yüzyıl içinde medresenin harap halde olduğu tahmin edilmektedir. Nitekim 1858 yılında Kırşehir'den geçen A.D. Mordtmann, yapının mühimmat ambarı olarak kullanıldığını yazar.

Daha sonrada harap durumda bulunan medresenin bir kısmının cami yapıldığı, 1325 (1907) tarihli Ankara vilayeti salnamesinde belirtilir.

Döneminde astronomi yüksekokulu olarak hizmet veren medrese, Vakıflar İdaresi tarafından büyük ölçüde restorasyon görmüş olup camii olarak yeniden kullanılmaya başlanmıştır.

Caminin minaresindeki mavi çiniler nedeniyle de halk arasında "cıncıklı cami" olarak da anılmaktadır.

KİTABELER

TAÇ KAPI ÜZERİNDE SELÇUKLU SÜLÜSÜ İLE İKİ SATIR HALİNDE YAZILMIŞ KİTABE

Okunuşu:

"Bismillahirrahmanirrahim Emara bi imaret hazihil medrese el mübareke el meymune fi eyyam devlet el sultan el azam şahinşah el muazzam malik rikabül ummeti seyyid-i selatin el arab ve acem sultan-ıl berri vel Bahreyn giyaseddünya veddin mugisil «slam vel müslimin seyyidil muluk vessalatin ebul feth Keyhüsrev bin Kılıçarslan halladallahu devletehu el abd el muhtaç ila rahmetillah ve magrifettehu Cebrail «bn-i Caca takarruban ilallahı ve marzatihi fıhi şuhur sene ihda ve seb'ın ve sitte mie."

Anlamı:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Bu mübarek medresenin yapılmasını büyük sultan, ulu şahinşah, ümmetin koruyucusu, Arap ve Acem sultanların efendisi, karanın ve denizlerin sultanı, İslamın ve müslümanları n yardımcısı, sultanların ve meliklerin efendisi, fetihler babası, Giyasettin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan (Allah Devletini daim kılsın) zamanında Allahın rahmetine ve mağfiretine muhtaç Cebrail bin Caca, Allah'a yaklaşmak ve onun rızasını kazanmak için 671 senesi aylarında emretti."

GİRİŞ KEMERİ ÜSTÜNDE BULUNAN KİTABE

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla Muhakkak ki Allah adaleti, iyiliği (akrabaya yardım etmeyi) emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı yasaklar. O düşünüp tutasanız diye size öğüt verir (Nahl Suresi 90). Allah c.c. Rabbimdir."

"Allah, adaleti ayakta tutarak (delilleriyle) şu hususu açıklamıştır ki, kendisinden başka ilah yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de (bunu ikrar etmişlerdir. Evet) mutlak güç ve hikmet sahibi Allah'tan başka ilah yoktur (Al-i «mran Suresi 18)."

"Allah nezdinde hak din «slam'dır. Kitap verilenler kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarında kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allah'ın ayetlerini inkar edenler bilmelidir ki Allah'ın hesabı çok çabuktur (Al-i «mran Suresi 19)."

"(Resulüm) de ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım sen mülkü dilediğine verirsın ve mülkü dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye kadırsın (Al-i «mran Suresi 26)."

GİRİŞ KEMERİ ÜZERİNDEKİ İLHANLI KİTABE

"Hükümdarlığı ebedi kalmasını Allah'tan dilediğimiz padişahın adalet nuri tekmil yaradılış üzerinde parladığı için buyurdular ki fiahne vergisi, Tabkur vergisi, keza sabun vergisi, Gûşe vergisi ortadan kalksın. Cihana hakim olan padişahın hükmü ile bu fena (gayri şer'i) vergiler tamamıyla ortadan kaldırılmış olduğundan hükümdarın kuvvetli devleti devamlı olması için çok

dua kılınsın. Bundan sonra bu vergiler tekrar vazedecek yahut onları vaz'ı için çalışacak olanlar Allah'ın gazabına uğrasınlar. Keza keten ekenlere mahsus damga, bunun gibi aşbazlık namına alınan vergiler de kaldırılmıştır."

TÜRBNİN KUZAY DIŞ PENCERESİNDEKİ KİTABE

"Şüphesiz bu dünya hayatı, geçici bir eğlencedir. Ama ahiret, gerçekten kalınacak yurttur (Mü'min Suresi 39)."

Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır (Rahman Suresi 26). Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı bâki kalacaktır (Rahman Suresi 27)."

MİHRAP ÜZERİNDEKİ KİTABE

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla, Allah'a tevekkül ettim."

TÜRBNİN İÇİNİ DOLANAN YAZI KUŞAĞI

"(Bu kandil) Bir takım evlerdedir ki, Allah (o evlerin) yücelmesine ve içlerinde isminin anılmasına izin vermiştir. Orada sabah akşam onu (öyle kimseler) tesbih eder ki: (Nur Suresi 36)."

"Onlar ne ticaret ne de alışverişin kendilerine Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekat vermekten alıkoymadığı insanlardır. Onlar, kalplerinin ve gözlerinin allak bullak olduğu bir günden korkarlar (Nur Suresi 37)."

"Çünkü (o günde) Allah, onları yaptıklarının en güzeli ile mükafatlandırarak ve lütfundan onlara fazlasıyla verecektir. Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır (Nur Suresi 38)."

"Ey kavmim! fiüphesiz bu dünya hayatı, geçici bir eğlencedir (Mü'min Suresi 39)."

"Allah, ondan başka tanrı yoktur. O, Hayydir. Kayyumdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uykulama.

Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaate edebilir ki? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O'na hiçbir şey gizli kalmaz.) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür (Bakâra Suresi 255)."

CACABEY (1240?-1301)

Ceceli aşiretinin beyi olan Emir Bahaddin Caca'nın oğlu olan Nurettin Cebrail, 1240 yılında doğdu. Cacabey, Eskişehir Emiri iken, bir süre Tokat'ta kaldıktan sonra Kırşehir'e vali olmuştur.

Kırşehir Valisi iken, Emirhor olan Eseddeddin isyanı nı bastırmıştır. Elbistan savaşına katılıp, orada Memlük sultanı Baybars'a esir düştü. Baybars bütün esirleri serbest bırakınca Cacabey fiam'dan Kırşehir'e döndü. Cacabey'in kısa zamanda ünü Kırşehir'de yayıldı. Mevlana ve Hacı Bektaş ile iyi ilişkilerde bulundu. Cacabey, Anadolu'da birçok hayır kurumu yaptırmıştır; Eskişehir'de bir cami ve bir han yaptırmış, on yedi cami ve zaviyeyi de onarıma almıştır. Kırşehir'de adıyla anılan Cacabey Medresesini, yani dönemin astronomi okulunu yaptırmış ve birçok hizmetlerde bulunmuştur.

Cacabey Vakfiyesinde, emir ve büyük kumandan, alim, adil, insaşı, düşmanlarla kutlu savaşlarda zafer kazanmış, asker besleyerek sınırları koruyan, her hayırlı işi yapan kişi olarak tanıtılmaktadır. Ayrıca Cacabey, Hz. Mevlana'dan övgü mektupları almış bir devlet adamıdır.

Cacabey, 1301 yılında Rum tekfurları ile yapılan savaşta şehit düşmüş, naaşı Kırşehir'e getirilerek 1272'de yaptırdığı medresenin yanındaki türbeye defnedilmiştir.

1272 tarihli Arapça ve Moğolca metinlerden oluşan vakfiyesi mevcuttur.

Cacabey Medresesi

CACABEY MEDRESESİ

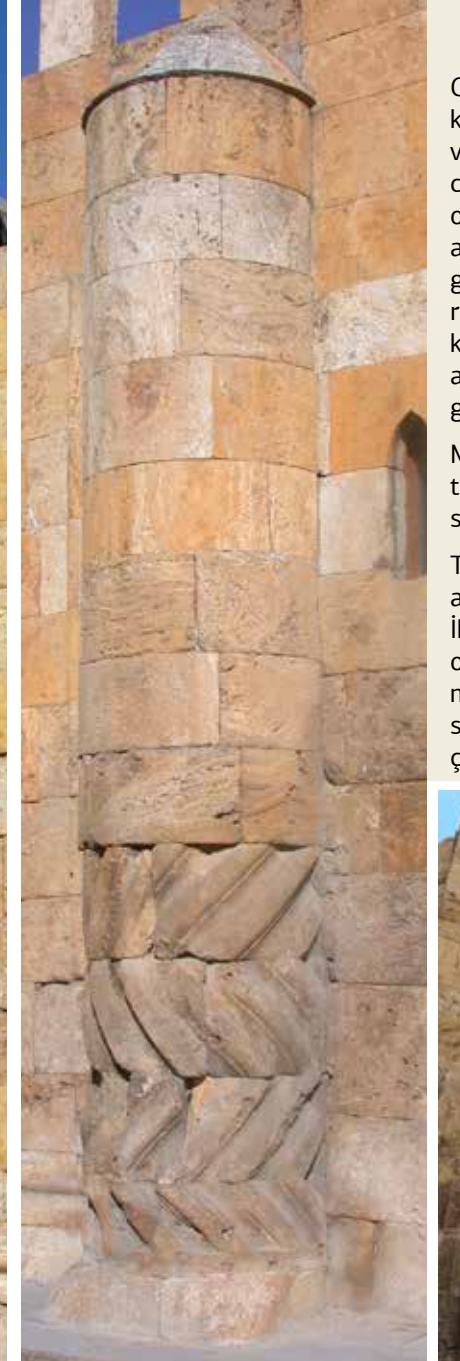
Kırşehir il merkezinde bulunan Cacabey Medresesi, H. 671 / M. 1272 - 1273 yılında, Anadolu Selçuklu Sultanı Kılıç Arslan oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde, Kırşehir Valisi Nureddin Cibril Bin Cacabey tarafından yaptırılmıştır. Yapı, zamanında rasathane olarak kullanılmıştır.

Dünyadaki ilk gözlemevi olma başarısını taşıyan medresede, gökyüzünün, yıldızın, ayın ve güneşin hareketleri inceleniyordu.

Bunun yanı sıra, İslam hukuku, felsefe ve tasavvuf dersleri de öğretilmekteydi. Devrin fakültesi gözüyle bakılan bu medrese 2014 yılında Unesco Dünya Mirası geçici listesine dahil edilmiştir.

Medresenin kuzey cephesinde, girişi sağlayan ve Selçuklu dönemi özelliklerini yansıtan taçkapı bulunmaktadır.

Yapının kuzeydoğusunda, medreseye bitişik olarak yapılmış, Cacabey'in kümbeti ve yapının güneybatı sında ise minare yer almaktadır.

Cacabey Medresesinin karakteristik özelliği, cephe ve köşelerde bulunan sütuncelerdir. Toplam üç adet olan bu sütunceler, roketin, ateşleme ve fırlatma halini göstermektedir. XIII. yüzyılda roket çiziminin bu yapıda kullanılması, işlev ve mimari arasındaki uyumun önemli bir göstergesidir.

Medrese, tamamen kesme taş ve moloz taş, minare ise sırlı tuğladan yapılmıştır.

Taçkapı, cepheden taşkın ve anıtsal olarak yapılmıştır. İki renkli taşın dönüşümlü olarak kullanıldığı taç kapının mukarnaslı kavсарası, iki sıra kuşatma kemeri ile çevrelenmiştir.

Kapının cephe duvarının iki dış köşesine, değişik biçimde kaideleri olan bir çift burma gövdeli sütunce işlenmiştir. Bunların kaidelerinin askı kandilleri hatırlatır biçimde işlenmiş olduğu dikkati çeker.

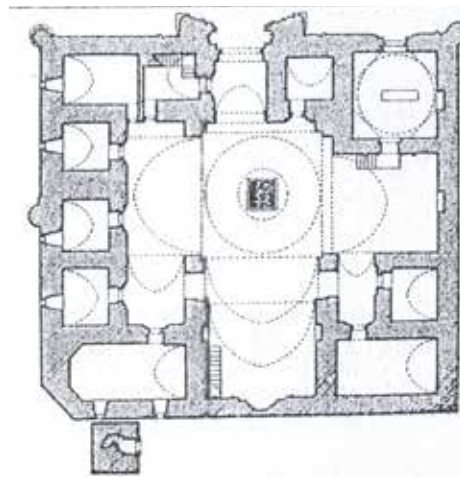
Ayrıca kavsara kuşatma kemerinin iki yanında, simetrik düzenlenmiş dairesel birer kabara bulunmaktadır.

Giriş kemerinin üstünde bulunan tek satırlık kitabe, Besmele ve Nahl Sûresinin 90. ayetinin baş kısmı yer alır. Bunun altında bulunan ve uçları iki yana dönen diğer kitabe, Âl-i İmran Sûresinin 18. ve 19. ayetleri yazılıdır. Bu yazı şeridiyle kapı kemeri arasına iki satır halinde yerleştirilen, ayrıca sağ köşesine de bir metin eklenen kitabe ise, bazı vergilerin kaldırıldığını bildiren bir emirnamedir.

Taçkapının girişindeki sütuncelerin başlıklarından sarkıtılan küreler, güneşi ve ay'ı sembolize etmektedir. Girişin her iki yanında bulunan mihrabiyeler, portalle bir bütünlük oluşturmaktadır.

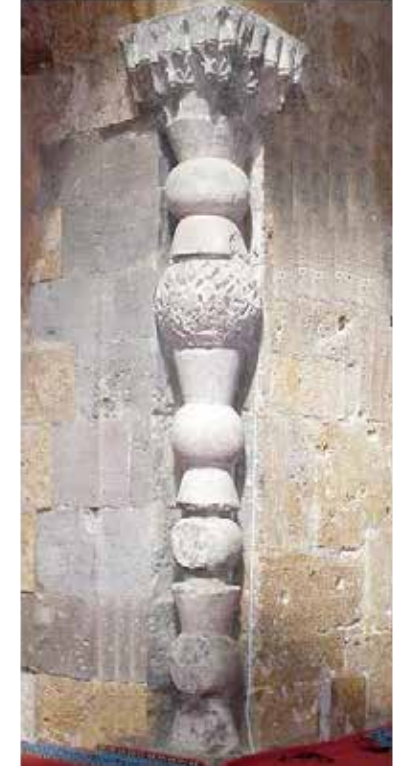
Anadolu Selçuklu Dönemi Medreselerinden, kapalı avlulu medreseler grubu içerisinde bulunan Cacabey Medresesi, kareye yakın dikdörtgen planlı ve iki eyvandan oluşmaktadır.

Kuzeyde bulunan giriş kapısından giriş eyvanına, oradan da avluya geçilir.

Avlunun ortasında kuyu bulunmakta ve üzerinde aydınlık feneri yer almaktadır. Bu kuyunun, yıldızları incelemek için rasat kuyusu olarak yapıldığı düşünülmektedir.

Avlunun güneyinde mescit olarak kullanılan ve bir basamakla çıkılan ana eyvan; ana eyvanın köşelerinde yer alan karşılıklı iki sütunce, koni ve küre biçimlerinin üst üste bindirilmesiyle oluşmuştur. Bu sütun düzenlemesinin Anadolu-Türk Sanatında başka bir örneği bulunmamaktadır.

Yanlarda ise, avluya açılan sekiz tane eğitim amaçlı olarak yapılmış öğrenci odaları mevcuttur. Avlunun doğusundaki eyvandan Nureddin Cibril bin Cacabey'in türbesine yedi basamakla çıkılmaktadır.

Giriş eyvanının sağından, sadece kuzey cephenin arkasında bulunan üst kat hücrelerine çıkılmaktadır. Medresenin giriş cephesinin sol tarafındaki kubbeli kare mekan, yapının banisi Cacabey'in türbesidir. Selçuklu kümbet geleneğine bağlı kalınarak; dıştan külah, içten kubbe ile örtülmüştür.

Türbenin giriş kapısı, palmet ve kıvrık dal motifleriyle süslenmiştir.

İki kattan oluşan türbenin alt katı mezar odasıdır. Türbenin üst kat giriş kapısı palmet ve kıvrık dal motifleriyle süslenmiştir. Üst katın içini, beyaz zemin üzerine firuze ve lacivert renkli çinilerle yapılmış bir yazı kuşağı dolanmaktadır.

